

Koninklijke prijs

Dit nummer staat in het teken van de 17de Abelprijs, die is gewonnen door Hillel Furstenberg en Gregory Margulis. Een overzicht van hun leven en werk wordt gegeven door Shrikrishna G. Dani en Benjamin Weiss. Frank den Hollander en Charlene Kalle gaan terug naar de oorsprong van de ergodentheorie, de tak van wiskunde waar Furstenberg en Margulis fundamentele bijdragen aan hebben geleverd.

De 17de Abelprijs had de 117de prijs kunnen zijn, want al in 1902, het jaar van Abels honderdste verjaardag, waren er vergevorderde plannen om de prijs in het leven te roepen. Oscar II, koning van Zweden en Noorwegen, stond garant voor het prijzengeld. Hij was een liefhebber van wiskunde, had het zelf gestudeerd, en had ruim tien jaar eerder een wiskundeprysvraag georganiseerd ter gelegenheid van zijn zestigste verjaardag. Die prysvraag was gewonnen door Henri Poincaré met een artikel dat de basis legde voor de theorie van dynamische systemen. Een van de vele fundamentele resultaten uit dat werk, later gegeneraliseerd door Furstenberg, is de recurrentiestelling, die zegt dat je altijd nog een tweede kans krijgt, als je maar lang genoeg wacht. In het geval van de Abelprijs, duurde dat dus een eeuw.

In 1902 gooide de oplopende spanning tussen Noorwegen en Zweden roet in het eten. De twee landen waren destijds verbonden in een unie, vergelijkbaar met het huidige verband tussen Schotland en Engeland. Het breekpunt werd uiteindelijk de diplomatieke dienst. Noorwegen eiste eigen vertegenwoordigers in het buitenland en koning Oscar II, die ging over de ambassadeurs, weigerde dat. Daarop besloot het Noorse parlement dat “kongen har ophørt at fungere som norsk konge”. Zo verdween wiskundeliefhebber Oscar II uit beeld en was de Abelprijs van de baan.

Nu zou je denken dat Noorwegen na zo'n stevige anti-koninklijke onafhankelijkheidsverklaring zichzelf tot republiek zou uitroepen, maar zo ver ging men niet. Er werd een Deense prins gevonden die de functie van koning wel op zich wilde nemen. Enigszins aarzelend, want hij was nogal platzak. Een ruime hofhouding zat er niet in en een Abelprijs al helemaal niet. Daarom werd het idee een eeuw lang in de ijskast gezet. Nadat het Ekofisk-olieveld werd ontdekt, speelde geld geen rol meer en was het een kwestie van wachten. In Abels tweehonderdste geboortejaar zag de prijs dan eindelijk het licht. Vanaf het begin halen de winnaars de voorpagina's van de wereldpers.

Toonaangevende prijzen hebben drie kenmerken: een aansprekende naamgever, een mooie ceremonie, een royaal geldbedrag. Nederland heeft met de Brouwermedaille een aansprekende naamgever, maar de ceremonie is sober en een geldbedrag ontbreekt. Winnaars krijgen een oorkonde. Zelfs de landelijke pers wordt maar met moeite gehaald. Er is dus wel enige verbetering mogelijk. Onze koning geeft acte de présence bij verschillende prijsuitreikingen: de Erasmusprijs, de prijs voor de Vrije Schilderkunst, de prins Clausprijs. De Brouwermedaille past prima in dat rijtje. Is het misschien mogelijk om de ceremonie te verplaatsen naar het Paleis op de Dam? René Descartes heeft er overnacht en Johannes Hudde was er burgemeester. Het is een locatie met een wiskundetintje. Het KWG zou eens een balletje op moeten gooien over een koninklijke Brouwermedaille. ❧